

Comentariul operei Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi scrisa de Camil Petrescu-a doua parte

Prozatorul modern n-are voie sa scrie decat la persoana I, deci despre o experienta traita nemijlocit. In continuarea argumentatiei sale, Camil Petrescu mai pledeaza pentru memoria afectiva, involuntara, dar si pentru inserarea documentului frust in textul operei. Ca model narativ e desemnat Marcel Proust, singurul pe masura noii structuri, in timp ce James Joyce, cu al sau Ulysse, e repudiat aproape cu violenta. Noua structura, in conceptia autorului, ar fi reprezentata cu precadere de intuitionismul bergsonian ("un neovitalism psihologic") si de fenomenologia lui Husserl. Nu lipsesc din seria exemplificatoare nici Dilthey, Nietzsche sau promotorii filosofiei gestaltiste. Impotriva determinismului abstract si mecanic sunt aduse argumente si din sfera fizicii relativiste, biologiei sau a noii psihopatologii (e vorba, desigur, de psihanaliza lui Freud). E timpul, spune in esenta Camil Petrescu, sa ne intoarcem privirea asupra propriului nostru continut sufletesc". Numai asa prozatorul va sesiza "aspectul originar, mobilitatea vie, inefabilul devenirii... calitatea si intensitatea".

Romanul Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi e scris la persoana I. Asa se face ca vocea autorului insusi se amesteca adesea cu a lui Stefan Gheorghidiu pana la confundarea acestora (mai ales de catre cititorul mai putin avizat). Cele doua parti ale romanului transcriu in sa doua experiente, pana la un punct, distincte. Prima, in spusa lui Camil Petrescu, pare / este o fictiune. Faptele sunt inventate si proiectate simplu in amintire, ca si cum ar fi vorba de ceva petrecut aievea si acum, in momentul povestirii, doar actualizat prin rememorare si analiza. Purificarea fenomenologica (idearea) a faptelor se face bineinteles cu dificultate si autorul da mare amploare comentariului eseistic, pentru a transforma chiar si elementul psihic brut in traire constienta, in realitate a spiritului, conform teoriei autenticitatii. De fapt, gelozia si suferintele eroului apar ca provocate de un exces de luciditate. Stefan Gheorghidiu este propria lui victima, sustine un personaj feminin al cartii.

A doua experienta este "empiric" reala, romancierul folosind propriul sau jurnal de campanie imprumutat eroului. In ciuda cultului pentru document si adevar, faptele vor fi si aici interpretate fenomenologic, in sensul demitizarii (de asta data). Cum observa Ov. S. Crohmalniceanu (Cinci prozatori in cinci feluri de lectura): "Senzatia de autenticitate rezulta paradoxal, in aceste cazuri, dintr-un procedeu literar, autorul inventand, ca si alta data, amanunte (psihologice, comportamentale sau vestimentare)".